

ROČNÍK LVIII

LEDEN 2003

1

HLAS PRAVOSLAVÍ

OBSAH

JUBILEUM METROPOLITY NIKOLAJE _____	3
K NOVÉMU ROKU _____ zamyšlení vладыky Kryštofa	5
KŘEST PÁNĚ _____ vладыka Antony Bloom o svátku	7
ZJEVENÍ PÁNĚ _____ od o. Vladimíra Kulakova	8
KRISTUS V NÁS _____ zbožnost Východu a Západu	9
VNITŘNÍ HLAS _____ myšlenky MUDr. J. Karpowicze	11
IKONA - OBRAZ A SYMBOL _____	12
PLAČÍCÍ PÍSNĚ ROMŮ _____ od novokněze o. Davida	14
DĚKUJEME TI, SVATÝ MIKULÁŠI... _____ setkání ve Vilémově	16
V. I. ŠURIKOV _____ významný ruský malíř	18
OBJEDNÁVKA NA PŘEDPLATNÉ _____	20

REDAKČNÍ POZNÁMKA

Redakce Hlasu pravoslavní se s radostí připojuje k celé naší místní církvi v českých zemích a na Slovensku s gratulací k významnému životnímu jubileu našeho vладыky metropolity Nikolaje

Mnohá a blahá léta, Blažený vладыko!

Mnoha médií již také proběhla zpráva pro nás velmi radostná, totiž že má naše církev dalšího novokněze. Novina je o to radostnější, že se jedná o vůbec prvního romského kněze o. Davida Dudáše, jehož vysvětil vладыka Kryštof 19. ledna 2003 v Rokycanech. Hluboký článek „Plačící písně Romů“ psal žalmista David, čtenáři jej nyní budou číst od Davida kněze. Církev volala otci Davidovi „axios, axios, axios“. I my se připojujeme s přáním „Mnohá a blahá léta, otče Davide“!

Všem čtenářům do nového roku 2003 přeje zvláště náš šéfredaktor br. Čestmír:

„Bůh s námi do dalších let moc šťastných vět a pěkných skutků buď s vámi“.

Vaše redakce

Jeho Blaženstvo ThDr. Nikolaj, arciepiškop prešovský, metropolita českých zemí a Slovenska, pražský arciepiškop vладыka Kryštof a prezident Slovenské republiky pan Rudolf Schuster po slavnostní bohoslužbě.

ŽIVOTNÍ JUBILEUM BLAŽENÉHO METROPOLITY NIKOLAJE

Ve čtvrtek 19. prosince roku 2002 se dožil Jeho Blaženstvo ThDr. Nikolaj, arcibiskup prešovský, metropolita českých zemí a Slovenska, 75. let. Zároveň ten den oslavil svého nebeského anděla svatého Nikolaje, divotvůrce, archijerejskou sv. liturgií v prešovském katedrálním chrámu. Pozdravit jej přišli členové Posvátného synodu naší pravoslavné církve, duchovní a věřící ze všech čtyř eparchií. V čele vzácných hostů se oslav zúčastnil prezident Slovenské republiky pan Rudolf Schuster s chotí, zástupci slovenské vlády a diplomatického sboru. Zastoupeni byli též představitelé jinoslavných církví na Slovensku: předseda Slovenské biskupské konference Msgr. prof. ThDr. František Tondra, biskup Ján Hirko, biskup luterské evangelické církve v Prešově Mgr. Igor Mišina a další.

V závěru božské liturgie nejprve jubilanta pozdravil za Posvátný synod a celou naši církev níže podepsaný a předal mu nejvyšší církevní vyznamenání: Řád sv. Cyrila a Metoděje I. stupně, jako výraz vděčnosti za desetiletí obětavé a často mučednické služby věnované svatému pravoslaví. K tomu pak jako osobní dar připojil ikonku s ostatky sv. Nikolaje, nedávno přivezenou ze zahraničí, aby jej provázela na další životní pouti na mnohá léta. Poté vystoupil prezident pan Ing. Rudolf Schuster s upřímným a velmi dojemným projevem, v jehož závěru tlumočil vladykovi metropolitovi své rozhodnutí udělit mu nejvyšší slovenské státní vyznamenání a daroval mu vzácnou pamětní medaili.

Následovaly zdravice biskupů Msgr. Tondry, Hirky, Mišiny a dalších. Nakonec katedrální sbor vedený ses. PaedDr. Annou Derevanikovou, PhD. po „vzhlasu“ duchovního správce a tajemníka prešovského ÚER prot. Mgr. Michala Švajka zapěl nádherné, bouřlivé mnoholetí.

Na počest jubilanta „prvosvětitel“ všech pravoslavných v České republice a Slovenské republice byl pak uspořádán v prestižním hotelu Dukla slavnostní oběd. Úvodní příspěvek přednesl vladyka Ján, biskup michalovecký, a pak následovaly desítky pozdravů přítomných hostů. Za Českou republiku gratuloval generální konzul pan Vítězslav Pivoňka a níže podepsaný připojil pozdravy pravoslavných z obou eparchií českých zemí a předal za všechny oslavenci olejomalbu - portrét v životní velikosti.

Slavnostní oběd měl velmi srdečný ráz a trval do pozdního odpoledne. Vladyka metropolita Nikolaj všem gratulantům vroucně poděkoval. Pokorně ve své řeči pominul svoji osobu a veškeré projevy úcty a všechnu poctu přenášel na samotnou pravoslavnou církev, které je služebníkem.

Vladyka metropolita Nikolaj na své životní cestě prošel složitými a těžkými úskalími. Ve vypjatých chvílích došel k poznání, že pravoslavný člověk, chce-li splnit svoje poslání, musí přinášet mnoho úsilí a obětí. Bez obětí nemůže být křesťan účasten Kristova díla smíření, proto v pokoře přijímá to, co přináší život.

V těžkých zkouškách naší církve v letech 1968-69 a také 1990-91 dokázal vladyka Nikolaj nejednou řešit mnohé problémy a těžkosti. Dokázal ale také s pracovníky církve přijmout taková východiska, která se zpočátku zdála pro církev nevýhodná, avšak v konečném důsledku přinesla užitek. Základem vždy pro něj bylo, aby nedělal kompromisy ve víře a nezpronevřil se Boží pravdě. Věrný Bohu, tak jako biskup Církve, v jejích

složitých letech zkoušek, se podílel s pokorným srdcem na řešení problémů, které po staletí vytvářeli mocní tohoto světa. Příkladně se o udržení klidu v duchovních proměnách rodící se mladé slovenské demokracie evropského typu. Věděl, že takovéto společenské proměny mohou vyvolat mnoho nedorozumění, násilí a utrpení, a tomu se snažil vždy čelit. Církev proto přispívala k udržení společenské rovnováhy a sloužila dílu smíření, ke kterému je Bohem povolána.

Vladyka metropolita Nikolaj se narodil 19. prosince 1927 v Hanigovciach v okrese Sabinov. Studoval na Ruském gymnáziu v Humenném, po jeho ukončení pokračoval ve studiu na Pravoslavném semináři v Praze. V roce 1950 byl ustanoven správcem pravoslavné farnosti v Mikulášovej v okrese Bardějov.

V roce 1954 byl spirituálem na Pravoslavné bohoslovecké fakultě v Prešově. Poté byl vyslán na čtyřletý studijní pobyt na Moskevskou duchovní akademii. V roce 1959 zde obhájil diplomovou práci a byl mu udělen akademický titul „kandidát bohosloví“.

Po návratu ze studií se stal otec Nikolaj 1. července 1959 správcem farnosti v Geraltově a 1. ledna 1960 mu byla přidělena farnost Jarabina, kde působil dva roky. Od 1. listopadu 1962 opět působí jako spirituál na Pravoslavné bohoslovecké fakultě v Prešově. Za dva roky jmenoval Posvátný synod otce Nikolaje správcem Prešovské pravoslavné eparchie v Prešově.

V únoru 1965 v kapli Pravoslavné bohoslovecké fakulty v Prešově přijal z rukou Jeho Blaženstva vladyky metropolity Doroteje mnišské postřižiny s novým jménem svatého Nikolaje Divotvůrce. Dne 26. února 1965 byl eparchiálním shromážděním zvolen prešovským biskupem a 28. téhož měsíce přijal biskupské svěcení z rukou Jeho Blaženstva vladyky Doroteje, metropolity pražského a celého Československa, za účasti vladyky Kypriána, arcibiskupa berlínského a středoevropského, a dále vladyky Metoděje, biskupa michaloveckého.

Vladyka Nikolaj se všestranně podílel na životě pravoslavné církve. Byl dlouholetým zástupcem metropolity Doroteje a po jeho smrti se stal metropolitním správcem Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku, dále působil jako zástupce Posvátného synodu ve Fakultní radě Pravoslavné bohoslovecké fakulty. V současnosti je členem Vědecké rady Pravoslavné bohoslovecké fakulty Prešovské univerzity v Prešově.

Při své pastýřské službě působil vladyka Nikolaj od 1. září 1973 do 30. června 1976 jako profesor na Pravoslavné bohoslovecké fakultě v Prešově, kde přednášel systematické bohosloví. Přestože byl biskupem, tehdejší státní správa mu nedovolila vykonávat pedagogickou činnost, neboť jí překážel vliv biskupa na duchovní formování budoucích kněží.

Rozhodnutím Posvátného synodu Pravoslavné církve v Československu se biskup Nikolaj v roce 1987 stal arcibiskupem.

Pravoslavná církev v Československu jej častokrát vysílala na oficiální pracovní setkání a konference do zahraničí. Mimo oficiálních návštěv, které vykonal v pravoslavných církvích v Konstantinopoli, Rusku, Polsku, Bulharsku, Gruzii, Řecku a USA, se v roce 1966 zúčastnil jako aktivní delegát Všepřavoslavné porady a dialogu s anglikánskou a starokatolickou církví v Bělehradě, kde vedl delegaci naší církve. V roce 1976 se zúčastnil dialogu s anglikánskou církví v Moskvě. V roce 1983 se zúčastnil 4. pravoslavně-reformovaného dialogu nazvaného Debrecén v Oděse, jakož i dialogu s římskokatolickou církví v italském městě Bari.

Za svoji záslužnou arcipastýřskou práci je arcibiskup Nikolaj nositelem mnohých církevních vyznamenání: Řádu ctihodného Sergeje Radoněžského II. stupně od Ruské pravoslavné církve, Řádu sv. Jiří II. st. od Gruzínské pravoslavné církve, Řádu sv. Pavla II. st. od Řecké pravoslavné církve. Pravoslavná bohoslovecká fakulta mu udělila čestný titul doktora teologie honoris causa.

Po rozdělení Československé federativní republiky a po schválení nové ústavy naší církve se arcibiskup Nikolaj jako předseda Metropolitní rady Pravoslavné církve na Slovensku stává arcibiskupem prešovským a Slovenska.

Období po roce 1989 bylo hluboce ovlivněno nuceným odevzdáváním církevního majetku, chrámů, farních budov a výstavbou nových církevních objektů. K dnešnímu dni se v prešovské eparchii postavilo 78 nových chrámů, byly získány budovy pro církevní ústředí, bohosloveckou fakultu a vybudováno několik far. Na všem měl vladyka jako eparchiální archijerej rozhodující podíl. Se svými pracovníky úspěšně řešil také další problémy církve. Samo o sobě to hovoří o jeho obdivuhodné aktivitě a dobrých výsledcích jako arcipastýře na nivě Boží.

Na X. místním sněmu naší církve v Prešově dne 14. dubna 2000 byl vladyka Nikolaj zvolen metropolitou Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku a v neděli 4. června 2000 v katedrálním chrámu sv. Alexandra Něvského v Prešově Posvátným synodem slavnostně intronizován za účasti představitelů autokefálních církví, státních zástupců v čele s prezidentem Slovenské republiky, duchovenstva a věřících.

Jako nejvyšší představitel naší církve navštěvuje v současné době podle diptychů jednotlivé místní autokefální církve. Společné bohoslužby s představiteli pravoslavných církví jsou modlitebním projevem jednoty víry a služby Kristovu dílu smíření. Metropolita Nikolaj jako jeden z nejvyšších představitelů církve usiluje o harmonické a bratrské soužití autokefálních církví, což pokládá za prvořadou úlohu svědectví současného pravoslaví ve světě. Proto vždy klade důraz na spolupráci všech místních pravoslavných církví, aby pravoslaví vydávalo svědectví Kristovy pravdy, které dnes lidstvo tolik potřebuje.

Nechť milostivý Hospodin daruje Jeho Blaženstvu metropolitovi Nikolajovi hojnost duchovních a tělesných sil, aby ještě mnoho roků mohl úspěšně pracovat na Jeho svaté vinici.

Mnohá a blahá léta, Blažený vladyko!

archiepiskop Kryštof

K NOVÉMU ROKU

Člověk je bytost, která se skládá z mnoha předností a kladů, ale též vždy ze záporů a nedostatků. Když přecházejeme pomyslný novoroční práh, jistě kriticky myslíme na obojí: jak bychom mohli dobře uplatnit své přednosti a co udělat se svými nedostatky, které nám znesnadňují život. Většinou nás nic světoborného nenapadá. Víme, že jsme někdy silní a někdy zase úplně zesláblí, máme své světlé dny, plné vítězství, avšak i období temná, kdy se nám nic nedaří.

Když se nám věci daří a naše víra v Dárce života i všeho pozemského blaha je živá a pevná, tehdy bychom měli posilovat ve víře slabé. Každý, kdo je stížen neúspěchy, touží po etické posile a dobrém slovu druhých. Nepochopení jenom zvětšuje bolest a je jen další křivdou bližnímu. Kniha Přísloví varuje: „Bratr křivdou uražený, je tvrdší než město nedobytné“. (Př. 18, 19).

Budovat se navzájem ve víře je svatou povinností každého věřícího člověka. Někdy

budují druhé, jindy jsem budován druhými. Dnes dávám, zítra přijímám. Radím a jindy jsem sám za radu vděčný. V životě se musíme vzájemně posilovat a zvláště duchovní zápas víry v dnešním světě se těžko vede bez pomoci druhých! Apoštol sv. Pavel o tom psal Korintským: „...všecko ať slouží společnému růstu“. (1. Kor. 14, 26) Posilují slova i dobrý příklad. Naopak nesmírně škodí neuvážené věci a činy. Jedno slovo, rada či dobrý příklad mohou zapůsobit velice dobře, ale mohou působit také neskonale špatně. Jedno slovo buduje, druhé boří.

Kdo však opravdu Boha miluje, miluje i svého bližního. Láska pozná, co druhý potřebuje. Skutečná Boží láska není sobecká, neboť sobectví zabývá lásku. Nejvyšším vzorem v tom nám je sám Ježíš Kristus: „neměl zalíbení sám v sobě“. (Řím. 15, 3)

Nevyhýbal se námaze a bolesti, ale pro dobro člověka ji pokorně přijímal a trpělivě snášel. Byl nesmírně dobrý a dal nám tak příklad k následování. Abychom dokázali být alespoň zčásti skutečně dobrými, měli bychom se snažit jako On: *dávat sebe samé do služby druhým*. Pomáhejme, jak jen nejlépe umíme, druhým a posilujme je ve chvílích zkoušek a slabosti. Potkávejme druhé s úsměvem plným křesťanské lásky, laskavosti a míru. Srdečně a upřímně se vzájemně sdílejte. Vyměňujte si dobré pocity a štěstí Božích dětí. Tím půjdeme ke Kristu, osušíme slzy a nahradíme prázdnotu či hořkost v srdci vědomím Boží přítomnosti. Posílíme klesající pod tíhou světských péčí, opět postavíme plůtek, znázorňující životní víru, kterou již začala bořit nevěra..... Jenom takto můžeme budovat jedni druhé a druzí budovat nás. Děláme to však opravdu ?

K budování však potřebujeme materiál a zručnost. Je třeba být také houževnatými a trpělivými. Nemůžeme též dělat jenom to, co se líbí nám, co je nám příjemné a milé, ale musíme hledět na to, co je druhým prospěšné. Často se však stává, že nemáme jinou možnost či nejsme schopni druhým dát nic jiného než slova lásky našich srdcí. Nebojme

se i takto pomoci, neboť Písmo svaté považuje slovo za větší sílu než má chléb. Jsou chvíle, kdy má dobré slovo ohromnou sílu a přináší tu největší možnou útěchu a sílu. Pokud můžeme, měli bychom však slovo doprovázet skutky lásky. Dobrý a ušlechtilý čin v pravý čas je veledůležitý materiál pro každou duchovní stavbu.

Nezapomínejme, že jsme všichni údy jednoho těla, jehož hlavou je Kristus. Jako v lidském těle jedna jeho část doplňuje druhou a tak jsou mnohé údy jedním tělem. Křesťané se proto jako části jednoho Těla musí vzájemně podporovat. Pokročilí by měli budovat začínající. Rodiče věst a radit dětem trpělivě a s láskou a sloužit jim ve všem dobrým příkladem. Totéž by měli činit učitelé a zvláště duchovní osoby jsou povolány k tomu, aby budovaly věřící lid jasným slovem a čistým životem, jako živá ikona k následování, aby mohly říkat se svatým apoštolem Pavlem: „...jednejte podle mého příkladu“. (1. Kor. 4, 16)

Nejkrásnější a nejpevnější duchovní stavby jsou postavené z lásky jako základního stavebního materiálu. Láska vždy buduje, nikdy neboří. Oduševňuje a vede přes všechna úskalí. Osvěcuje temnoty a pozvedá pokleslé. Dává, aniž by chtěla něco pro sebe. „Nehledá svůj prospěch“. (1. Kor. 13, 5) Nenechává si nic jen pro sebe. Z lásky se má rodit veškeré dílo lidské. Na tomto základě spočívá slovo sv. apoštola Pavla, který říká, že se máme líbit druhým, abychom tvořili dobro a nikoliv množili sobectví a závist. Láska je počátek a konec každého díla dobrého, každé ušlechtilé duchovní stavby.

Na počátku nového roku bývá často velmi chladno. Chladné bývají v dnešní době také vztahy mezi lidmi i těmi nejbližšími. Ne tak to má být mezi křesťany v naší pravoslavné církvi. Posilujme se navzájem ve víře, lásce a naději. Vídejme se rádi. Krácejme společně novým rokem Boží milosti s otevřeným srdcem i náručí, jako spolutvůrci dobrých věcí a nositelé radostí a míru.

archiepiskop Kryštof

KŘEST PÁNĚ

Antony Bloom

Ve jménu Otce, Syna a Ducha Svatého!

Voda má buď životodárný nebo katastrofický charakter. Na začátku knihy Genesis se dočteme o tom, jak se nad vodami vznášel Boží dech a jak se z této vody zrodilo veškeré tvorstvo. Ze Starého Zákona zřetelně vidíme, že voda v průběhu života celého lidstva určuje způsob života. Uchovává při životě zíznícího na poušti, oživuje pole a lesy, je výrazem života a Božího milosrdenství. V posvátných knihách Starého a Nového zákona je voda také způsobem

očisty, omytí a obnovy. Voda však přinášela také katastrofy. Byla potopa, která zahubila vše, co neobstálo před Boží tváří. Dnes jsme svědky strašlivých, zhoubných a ponurých záplav.

Kristus přišel k vodám Jordánu. K těmto vodám hříšné země, *naší země*, která je až na dno poskvrněná lidskou špatností a zradou, se přicházeli omyvat lidé, kteří se začali díky kázání Jana Předchůdce kát. Jak musely být tyto vody obtíženy hříchem těch, kteří se v nich

očisťovali! Jen kdybychom mohli vidět, jak se tyto očistné vody postupně kalily a jak se stávaly hroznými díky lidskému hříchu! A k těmto vodám přišel Kristus, aby se On, který je bez hříchu, na počátku svého kázatelského poslání a postupného směřování ke Kříži do těchto lidským hříchem zanesených vod ponořil. Tato chvíle Pánova křtu je jednou z nejstrašnějších a nejtragičtějších v Jeho životě. Narození je okamžik, kdy se Bůh, protože nás chce svou lidumilnou láskou zachránit před věčnou záhubou, odívá do lidského těla. Lidské tělo je proniknuto Božstvím a obnovuje se, zvětňuje a stává

se čistým, zářivým. Tělo, které pak po cestě Kříže, Vzkříšení a Nanebevstoupení, usedá po pravici Boha Otce. V den Pánova Křtu se však tato budoucí cesta potvrzuje. Pán, který si již uvědomil své lidství a který plně vyspěl, člověk Ježíš Kristus, který se na základě dokonalé lásky a naprosté poslušnosti sjednotil s Otcovou vůlí, jde dobrovolně a svobodně vykonat to, co už předem načrtla předvěčná Prozřetelnost. Člověk Ježíš Kristus nyní své tělo přináší jako oběť a dar nejen Bohu, ale také celému lidstvu. Bere na sebe celou

hrůzu lidského hříchu, lidského pádu a ponořuje se do vod, které jsou v té chvíli vodami smrti, vyjádřením záhuby a které v sobě nesou veškeré zlo, všechned a veškerou hříšnou smrt.

Pánův křest se z hlediska dalších událostí nejvíce podobá hrůze Getsemanské zahrady, opuštěnosti na kříži a sestoupení do pekla. Kristus se zde sjednocuje s osudem lidstva do takové míry, že je na Něj vložen veškerý jeho děs a jeho sestoupení do

pekla je posledním stupněm Jeho sounáležitosti s námi, ztrátou všeho, včetně vítězství nad zlem.

Proto je tento významný svátek tak tragický. Proto se vody Jordánu, nesoucí v sobě veškerou tíhu a hrůzu hříšnosti, dotekem Kristova bezhříšného, přečistého, nesmrtelného těla, které je proniknuto a prozářeno Božstvím, dotekem těla Bohočlověka, do hloubi očistily, znovu se z nich staly prvotní a původní vody života, které jsou schopny lidi očisťovat a zbavovat je hříchu, obnovovat je, navracet jim nepomíjejícínost, přimykají je k Jeho Kříži a učinit z lidí, kteří do té chvíle

*Křest Páně, 12. stol.,
Monastýr sv. Kateřiny, Sinaj*

byli otroky tělesnosti, děti Božího Království, v němž vládne věčný život.

Zamysleme se nad tím, proč vůči tomuto svátku chováme takovou úctu. Když v tento den světíme vodu, proč na ni hledíme jako u vytržení a se zbožnou úctou? Protože tyto vody se sestoupením Svatého Ducha stávají vodami Jordánu a to nejen původní vodou života, ale také vodou, která nám může přinést věčný život a nejen dočasné přežívání. Proto k ní máme zbožný a uctivý vztah. Proto ji Církev považuje za významnou svátost a nabádá nás, abychom ji měli doma pro případ nemoci nebo utrpení duše, aby nás chránila před hříchem, aby nás očistovala a obnovovala. Aby nás připojovala k novému, čistšímu životu. Když tuto vodu budeme pít, bude v nás vzrůstat zbožnost.

ZJEVENÍ PÁNĚ

V lednu si připomínáme svátek Zjevení Páně. Co se vlastně v tento den stalo? U řeky Jordán už delší čas působil Jan Křtitel, který dostal přídomek „předchůdce Páně,“. Jan byl syn Zachariáše a v dospělosti odešel na poušť, aby zde žil asketickým životem. Na příkaz Boží začal procházet jordánskou krajinu a hlásat: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo nebeské království“. (Mt 3, 2) Lidé přicházeli, aby ho poslouchali a nechávali se od něho křtít v Jordáně. Posluchači si mysleli, že on je Mesiáš. Jan jim však krásnými slovy vysvětlil hlavní poslání Pána Ježíše Krista /Mesiáše/ na zemi. „Já vás křtím vodou. Přichází však někdo silnější než já; nejsem ani hoden, abych rozvázal řemének Jeho obuvi; On vás bude křtít Duchem svatým a ohněm“. (Lk 3, 16)

Co znamená pro současného člověka křest? Duchovní, který člověka křtem přijímá do společenství dětí Božích, musí tuto svatou Tajinu dobře vysvětlit, aby její význam byl novým křesťanem správně pochopen. Střední a mladá generace vyrůstala v ateistickém prostředí a na tom se ještě mnoho nezměnilo. Člověk hledající

V této vodě se započalo obnovení přírody, posvěcení stvoření a přeměna světa. Stejně jako ve svatých Darech v ní vidíme počátek budoucího věku, Boží vítězství a počátek věčného života, věčné slávy, nejen člověka, ale celé přírody, které nastanou, až se Bůh stane vším ve všem.

Díky Bohu za Jeho nekonečné milosrdenství, za Jeho Božské sestoupení, za strastiplné poslání (podvig) Božího Syna, který se stal Synem člověka! Díky Bohu, že obnovuje člověka, jeho osudy a s nimi celý svět, v němž žijeme, a že všichni můžeme žít naději již nabytého vítězství a radostí z toho, že čekáme na veliký, úchvatný a strašlivý den Pánova příchodu, kdy celý svět zazáří milostí přijatého a nejen daného Svatého Ducha! Amen!

Krista jen těžko sám nachází cestu k Bohu. Pomáhat takovým v jejich hledání je povinností církve, nejen duchovních, ale i celé křesťanské obce.

Vysvětlení svaté Tajiny křtu nacházíme v Písmu svatém. Předobrazem je obrázka synů Izraele. Jana Křtitele můžeme považovat za posledního proroka Starého Zákona. Ze svatého Písma vyčteme, že na rozhraní Starého a Nového Zákona přijímali Židé křest od Jana, předchůdce Ježíše Krista. Význam Janova křtu je vyjádřen v evangeliu podle sv. Jana, kde je napsáno: „Ten, který mě poslal křtít vodou, mi řekl: ‚Na koho spatříš sestupovat Ducha a zůstat na něm, to je ten, který křtí Duchem Svatým‘“. (Jn 1, 33)

Jak je vidno, Janův křest byl jen přípravou na křest křesťanský. Jan připravoval izraelský národ na příchod Mesiáše. Vykonal všechno, co mu Hospodin přikázal. Jeho křest měl moc odpouštět hříchy, ale nemohl udělit blahodať Svatého Ducha. V čase Jana Křtitele ještě Ježíš Kristus nevykonal v úplnosti své spasitelné dílo. Musíme mít také na mysli i to, že blahodať a dary Ducha svatého udělal nebeský Otec prostřednictvím svého

Jednorozeného Syna, Ježíše Krista, v den svatě Padesátnice.

Janův křest přijal i samotný Kristus. Jak máme tuto skutečnost chápat? Vždyť Ježíš Kristus nepotřeboval křest pokání. Ale jako nový Adam lidského rodu, který na sebe vzal hříchy světa, musel přijmout i Janův křest pro spásu člověka. Přijetím křtu od Jana posvětil vodu, abychom se i my mohli prostřednictvím vody a Ducha svatého opět narodit k novému životu.

Kristus sám vysvětlil, proč přijal křest od Jana. Když předchůdce, vědom si své „adamovské hříšnosti“, bránil Spasiteli přijmout křest, tehdy Mu řekl: „Já bych měl být pokřtěn od Tebe, a Ty jdeš ke mně? Ježíš mu odpověděl: „připusť to nyní; neboť tak je třeba, abychom naplnili všechno, co Bůh žádá.“ (Mt 3, 14-15)

Tím, že první Adam zhřešil, nemohl ani on ani jeho potomci naplnit Zákon. Proto Bůh poslal na svět svého Jednorozeného Syna, který přijal na sebe lidskou přirozenost a jako nový Adam naplnil Zákon také tím, že přijal křest od Jana v Jordáně. Právě naplnění Zákona měl na mysli Spasitel, když k Janovi hovořil o naplnění „veškeré spravedlnosti“, neboť Zákon je naplněním spravedlnosti. Kristův křest v řece Jordánu

je tedy organickou součástí Jeho spasitelského díla.

Když bylo Ježíši Kristu 30 roků, přišel z Galileje k Jordánu k Janovi, aby se dal od něho pokřtít. Po křtu vystoupil z vody a hle, otevřela se nebesa. Duch Svátý v podobě holubice na Něho sestoupil a z nebe se ozval hlas: „Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil“. (Mt 3, 17) Tímto se zjevila přesvatá Trojice. Bůh Otec pojmenoval Ježíše Krista svým Synem. Při Ježíšově křtu se v podobě holubice zjevil Duch svatý. Proto se tento den nazývá Zjevení Páně, církevněslovansky Bohojavaenie.

Po Ježíšově křtu Jan Křtitel naplnil Boží příkaz a ukončuje svoji misi. Své učedníky, mezi nimi byli i dva apoštolé Prvozvaný Ondřej a Šimon, kterému dal Pán jméno Petr, což je skála, vyzval k následování Krista, neboť On je Spasitel světa. Jan Křtitel naplnil svůj život přípravou lidí na příchod Mesiáše. Spasitel na konci svého působení pověřil své následovníky: „Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jméno Otce i Syna i Ducha Svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal.“ (Mt 28, 19-20) Toto poslání svěřil Hospodin každému z nás a na nás je, jak ho naplníme.

jer. Vladimír Kulakov, Sokolov

KRISTUS V NÁS

(zbožnost Východu a Západu)

Křesťan Západu touží napodobit Krista, dorůst Jeho rysů, být jako On, upírat k Němu zrak - zatímco sám Pán pro něho zůstává vně. „Imitatio Christi“, to byl od středověku ideál Tomáše Kempenského (devotio moderna). Je to zbožnost jistě hluboká a úctyhodná, nicméně není jediná.

Naproti tomu východní křesťan hledí proměnit bezvýhradně všechnen svůj život zevnitř. Nic si neoponechat pro sebe. Přijmout Krista, vstoupit do Krista, žít v Kristu a stát se Kristem. Přeje si splynout s Ním a všechnu svou vůli rozpustit v Jeho vůli. Prosí, aby Kristus a Jeho Království byli

nejen „mezi námi“, ale doslova „v nás“. Aby duše člověka a duše světa byla nikoli jen podobna Bohu, nýbrž aby ji Hospodin vstřebal do okruhu svého záření, aby se proměnila v Boha jako živá prosfóra, aby se zbožstila (theósis).

Znovu pomysleme na známou ikonu Znamení Bohorodice (Iz 7,13-14). Tak jako je na obraze Stvořitel uprostřed Mariina těla, měl by spočívat uvnitř každého z nás a my všichni v Něm. (Gal 2,20)

Právě proto jsou ústřední události dějin spásy v pravoslavném pojetí a prožitku víry ve srovnání s římskou tradicí v jistém významu ztlumeny, v jiném umocněny.

Kupříkladu v ikoně Narození, zpřítomňující právě vtěleného Boha v temnotách jeskyně představující svět, neshledáváme tolik jáсотu, jaký známe z roztomilých skupin jesliček, rozšířivších se kdysi z Itálie a Španělska po celém Západě. Pastýři, mudrci i andělé, všichni v oněch nesčetných „betlémech“ bouřlivě oslavují příchod lidského dítěte i s jeho nadějemi.

Zato východní Bohorodice, po porodu dosud ležící na slámě či na podlaze, se v ikonách mnohdy od narozeného Ježíška dokonce ve smutku odvrací: příliš toho ví o jeho budoucím utrpení a obává se nejspíše, aby jí z očí nevyčtel úzkost. Úkol Bohočlověka na zemi bude pokořující i tragicky vznešený, žádná pohádková idyla, žádná selanka.

Rozdílné akcenty zjišťujeme také v připomínce pašijových událostí. Západ, který o Vánocích tak nadšeně vítal příchod lidského dítěte na svět, nyní zase hořce prožívá Kristovo utrpení: i tady má mysli především úděl člověka. Slyší dopadat rány bičem na jeho zbědované tělo i údery kladivem do hřebů. Pláče s Ježíšovou Matkou pod křížem. Z rukou, nohou a boku vidí tryskat krev. Pořádá rozjímavé a hluboce procítěné průvody kolem čtrnácti zastavení Křížové cesty a do nejzazších mezi se rmoutí nad mukami člověka z Nazaretu. Někteří západní mystikové nacházejí tzv. stigmata ran na vlastním těle.

Tuto bolest jistě ani pravosláví v ničem neumenšuje, také ono s bázní líbá pláštěnici s vyobrazením Umučeného, zároveň však ani na okamžik neztrácí ze zřetele její smysl a vyústění. Před prudkými emocemi radosti a zármutku dává přednost *apathii* hesychastů. Od počátku je vše prozářeno pohledem na Jeho nadcházející Vzkříšení. Už s trnovým věncem na hlavě a potupnou třtinou v ruce je Kristus Vladařem: vždyť právě skrze svou smrt uvádí všechny věřící do nekončícího života, zve je k podílu na svém Božství. Skutečnou ústřední ikonou svaté Paschy není proto Ježíšova úzkost na kříži, nýbrž Sestoupení do pekel - onen vlastní počátek totální proměny smrti v ži-

vot, tmy v nehasnoucí Světlo. (Hé eis Hádú kathodos, Zj 1,17-18; 1 Petr 3,19)

Prámem nezakrývá Západ oči před tím, čím prošel Ježíš jako lidská bytost a co je v nejrozmanitějších obměnách údělem, před jakým dříve či později neunikne žádný člověk. Svými mukami sdílí naše vlastní muka, i v nich zůstává s námi. Bůh se vskutku sjednotil se vším lidským, vypil pohár hořkosti do dna. To vše však podstoupil, aby se člověk směl sjednotit s Jeho Božstvím. Bez tohoto naplnění by byla Ježíšova oběť marná.

Věřící člověk trpí, snáší urážky a posměch, vystavuje se ranám, nejednou je křivě nařčen z činů, které nespáchal, brodí se blátem, stěná, je trápen nemocmi, hyne - ale to všechno, co jej v životě potkává, nahlíží v jiném světle. V takovém, jehož paprsky na hoře Tábor proměnily postavu Krista a propůjčily jí rozměr, který je nedostupný lidem bez opravdové víry. (Mt 17,1-8) Co věřícího zvnějšku trýzní, uvnitř se mu mění v dar. Raduje se v tichosti, ví, co je *apatheia*.

Marné by bylo všechno „imitatio“, všechno napodobování Ježíše stojícího vně, kdybychom nedovolili Kristu, aby vešel, aby nás cele prostoupil, aby nám dal okusit svou Blaženost. Aby své Božství učinil nevnitřnější podstatou nás samých. Aby nás uzpůsobil rozdat se pro druhé, jako se On rozdal pro nás.

Naše víra by byla nedostatečná a planá, kdybychom odmítli být „s Kristem ukřižováni“ a tudíž vstoupit do jeho nevnitřnějšího bytí. Kdybychom ve ztrátách a ranách, jež na nás doléhají, ožebračují nás, zbavují zdraví i sympatií mnoha lidí, nedokázali zároveň nalézat skryté výzvy k prohloubení synovské důvěry, k osvobození od pomíjivých hodnot, na nichž jsme tak zbytečně lpěli, k šíření paprsků stále většího a pronikavějšího Světla všemi póry našich těl a našich duší.

Pavel Jevdokimov říkával: „Věřící člověk je sice fenomenologicky stále podroben zániku, ale ontologicky s Kristem dávnou hranici smrti překročil a žije už nyní ve Věčnosti“.

PhDr. Otakar Aleš Kukla

VNITŘNÍ HLAS

Svědomy i duši dostáváme do vínku od Boha. Nám byla svěřena vůle a způsob, jak je kultivovat a používat.

Je to hlas lidské duše, který každé lidské konání buď akceptuje nebo zavrhuje, který dává každému konání dobrou nebo špatnou známku. Je to zdánlivě velmi prosté. Když svědomí říká „ano“, můžeme zamýšlenou věc udělat, řekne-li „ne“, nesmíme. Děle-li něco proti vlastnímu svědomí, toto se stává naším soudcem a dokonce i vykonavatelem rozsudku a hlodavým červem, který ani v pekelném ohni nehynie. Postupujeme-li podle našeho svědomí, stává se naše konání zdrojem radosti a pokoje.

Svědomy je systém morálky, který spočívá na vnitřní sankci (pocit studu, viny, nevole, rozmrzelosti). Je to zvláštní fenomén lidského vědomí, který člověk zakouší jako „vnitřní hlas“. Je to vztah mezi vědomým konáním a morálními pravidly dané kultury a společnosti.

Vnitřní hlas svědomí může být zčásti nevědomý a obsahuje imperativy, kterým se jedinec nepodřizuje vědomě. Filozofové tomu říkají superego, nad-Já. Od svědomí, jež zahrnuje více či méně vědomě hodnoty, se superego tedy liší v tom, že je zčásti nevědomé a že obsahuje imperativy, kterým se jedinec nepodřizuje vědomě. My křesťané, to považujeme za součást lidské duše.

Filozofové také rozlišují svědomí pravdivé nebo mylící se, které může být nepřekonatelné a tedy bez viny, nebo překonatelné a tedy nesoucí vinu.

Potud je vše jednoduché, ale jak je vidět, i naše svědomí, jako vše lidské, podléhá nástrahám zla a omylům. Proto danou nám od Boha schopnost - svědomí - jsme povinni tvarovat podle *křesťanských zákonů*. Musíme se zpravit o Božím zjevení, o poučeních Ježíše Krista a pravidlech apoštolů a svatých otců církve a jim připodobnit naše svědomí. „...ale odřekli jsme se skryté hanebnosti, nechodíce v úskočnosti, ani nefalšující slova Božího, ale zjevováním

pravdy odporučující sebe každému lidskému svědomí před Bohem“ (2. Kor. 4,2)

V křesťanské společnosti jsou to křesťanské kulturní hodnoty, které jsou často v něčem rozdílné od hodnot nekřesťanských společností, jako třeba, uvedu namátkou: pravoslavným křesťanům je cizí dychtivost po odvěti, po pomstě. Cizí kulturní hodnoty nás proto nesmějí ovlivňovat a nesmějí se usídlit v naší kultuře.

Mnozí, kteří se staví proti Církvi, tvrdí, že jsou přesto dobrými lidmi, protože postupují podle vlastního svědomí. Tvrdí, že se má postupovat podle vlastního svědomí „za každých okolností“. Velmi často slyšíme: „*Moje svědomí mi to nedovolí, dělám to nebo žádám o to, protože moje svědomí... atd.*“ Zdálo by se, že by to mohlo být správné. Svědomí je rozhodující měřítko pro konání nebo zanechání konání. Ale přesto závěr mylícího se svědomí může být chybný a může být příčinou našeho provinění. Odmítáme-li slovo Boží, i když máme možnost se s ním seznámit nebo máme možnost pečlivě vnímat, co nám slovo Boží říká v Evangelii, nebo které nám duchovní, služebníci církve, přibližují a třeba nám řeknou: „*Tento názor, který máš, je chybný*“, pak jistě nemůžeme svévolně naše svědomí, svědomí, které bloudí, považovat za nedotknutelné a neodvolatelné.

Každý z nás by měl zkoumat předpoklady, za kterých jsme si vytvořili úsudek svého svědomí. Když tyto předpoklady důkladně a čestně přezkoumáme a následně uděláme správný závěr, může se náš chybný názor změnit. Kdo mluví o svém svědomí, musí se vystříhat toho, aby mu vědomě nebo podvědomě nesloužilo krytím jeho náruživostem nebo zistným cílům. Chybující „svědomí“ není povolením vymanit se v „legálním převlečení“ z mravních zákonů a vymudrovat si počestnost podle vlastního vkusu. Svědomí je schopnost aplikace zákonů čestnosti a mravnosti - zákonů Božích - na osobní konání, aby se obojí přivedlo do shody a souzvuku.

Mnozí lidé zapuzují hlas svědomí, když je to pohodlnější, jsou hluchí a dělají, že tomu hlasu nerozumějí a nebo když nemohou najít pokoej, jsou mrzutí a různým způsobem ubíjejí své svědomí. Svědomí, součást duše, ale nelze úplně vyhladit. Celý život člověka může svědomí přetrvávat jako v narkóze a náhle se v duši probudí, protože je nesmrtelné jako sama duše.

Antiochos, syrský panovník, hromadil provinění a opovázlivosti bez mrknutí oka. Když se blížil smrti, řekl: „*Byl jsem vždy veselý a v jakém moři truchlivosti jsem to já nyní. Vzpomínám na zlo, které jsem učinil v Jeruzalému!*“

Jakou naopak útěchu přináší poznání, že člověk zůstal věrný svému křesťanskému svědomí!
MUDr. Jiří Karpowicz

IKONA – OBRAZ A SYMBOL

Ikona patří k pravoslaví, na Západě je pouze hostem, a to navzdory tomu, že vznikla v nerozdělené Církvi a katolicismus nevznášel námitky proti jejímu uctívání. Avšak stará tradice ikony a kultu, který je s ní svázán, se zachovaly (jako velmi omezený zvyk) pouze v Itálii, protože ta si v průběhu století zachovala pevnější pouto jak s prvotní dobou křesťanství, tak s Byzancí. Avšak i v této zemi zůstala tradice ikony pouze jako druhotnou.

Dnes není vzácností vidět v katolických kostelech na celém Západě ojediněle ikony tzv. italsko-řeckého vyhotovení nebo reprodukcí těchto ikon, které většinou představují Matku Boží a jež se těší pozornosti věřících. Avšak objevily se tam jen málo na základě potřeby, jež se dříve neprojevovala a jejíž původ by bylo dobré objasnit.

Západní duchovní umění se však dokonce ani ve svých výtvorech ikoně nejbližších, jako např. v italských oltářních obrazech nebo v náboženských obrazech (Andachtsbild) zaalpských zemí, nestává uměním ikony. Výše zmíněné umění představuje odlišnou uměleckou formu, jejíž náboženský význam je rovněž odlišný (od ikony, pozn. překl.).

Ikona našla své kořeny a plně se uplatnila jen ve východním, lépe řečeno řeckém křesťanství. (Řecké křesťanství zde označuje pravoslavné křesťanství. Tohoto názvu zde bylo použito pro odlišení pravoslavných církví od tzv. orientálně-pravoslavných

církví, kdysi nazývaných „monofyzitské“; pozn. překl.) To samozřejmě neznamená, že by měla význam jen v těchto hranicích. Obecný „křesťanský význam ikony“ je odhalovat co nejjasněji náboženské figurativní (obrazné) umění stejně jako zobrazení obecně.

Táž idea ikony je omezena uctíváním, které ikoně prokazuje Církev, a která se zakládá na dvou charakteristických rysech úzce spjatých s představováním nebo se zobrazením, tak jak jej realituje ikona - podoba a identita (zde chápána jako zaměření na jednotu přítomnosti) mezi ikonou a tím, koho ikona představuje. Bližší rozbor obsahu těchto koncepcí nám umožní lépe pochopit nejen ikonu, ale všechna zobrazení, dokonce i ta, jež se považují za ikoně nejdálčenější.

Začneme podobou. O jakou podobu jde, co se týče ikony? Poradíme-li se s autory, jež se zabývali tímto problémem a jež začínali obdobím, které předcházelo ikonoklasmu, zjistíme, že téměř vždy jim byla kladena otázka týkající se přesné podoby a přesné shody mezi obrazem a tím, koho ikona představuje, tedy otázka týkající se shody nikoliv vnitřní, nýbrž vnější, tedy podoby v běžném slova smyslu. Ikonopisecká tradice zbožně zachovávaná ze století do století se opírá o tuto podobu, která byla zaručena popisy na ikonách - portrétech, jež byly např. psány sv. evangelistou Lukášem, a na záračných ikonách Spasitele, Bohorodice a některých svatých, jež nebyly napsány „lidskou rukou“. Patriarcha jeruzalémský Dositej

roku 1672 potvrdil, že zmíněné ikony není třeba posvětit (posvěcování bylo ostatně zavedeno později, ještě VII. všeobecný sněm je neznal). Avšak stačí připomenout samotné ikony nebo pohlédnout do učebnic ikonopisců, abychom se přesvědčili, že se nejedná o podobu, jak ji chápeme my nebo jak byla chápána v helénskořímské epoše. V dokonalé ikoně není možno objevit nic, co připomíná kopii namalovanou podle přírody. Zázračná ikona Spasitele, přemístěná z chrámu Zesnutí přesvaté Bohorodice (Uspenského soboru) do Třeťjakovské galerie, nebo Vladimírská ikona přesvaté Bohorodice nemohou vzbuzovat představu živé předlohy reprodukované malířem. Nicméně jsou to ony ikony, které zjevují nejčistším a nejzjevnějším způsobem jinou podobu, podobu s originálem, o jaké rozjímá Církev.

Ale jak je možný obraz neviditelné reality, který je možno spatřit, osobně nebo ve shromáždění církve, jen duchovníma očima? Respektive co znamená tato podoba? Jeden současník blaženého Augustina, Paulin, biskup nolský, napsal jednomu svému příteli, který jej žádal o portrét: „Či obraz chceš, abych ti poslal, člověka pozemského nebo člověka nebeského“? Přičemž věděl, že ten druhý obraz nemůže být zcela jednoduše poslán...

Dalo by se tedy odpovědět, že dobrý portrét poskytuje nejen fyzický obraz, ale také nebeský obraz člověka, kdyby zde nešlo o úplně jinou věc. Obraz, který je právem nazýván nebeským, protože úplně nahrazuje pozemský obraz, se vztahuje k duchovnímu tělu, jež se objevuje teprve až po rozkladu fyzického těla. Současné umění ještě nedosáhlo nezbytného zduchovnění, aby uskutěčnilo figurativní díla odpovídající těmto pravdám, ale spíše se jasně ukázalo, že těmito díly nemohou být portréty, ale ikony. Přesně podle vize ikony, která zahrnuje také fresku a mozaiku a celou duchovní architekturu a která ve svých nejlepších letech hledala podobu jen s neviditelným, duchovním, přístupným jen očím ducha, přesně podle

této vize se později formoval byzantský sloh, celý styl ikony.

Tento moment přišel na začátku druhého tisíciletí po dlouhé přípravné práci očišťování od pozemského a tělesného, po pokrokovém odvrhnutí uměleckého dědictví antiky. V období ikonoboreckých bouří, kdy Církev přesně určila své učení o ikonách, nebyla tato práce vůbec dokončena. Proto nemohla být a nebyla odpověď VII. všeobecného sněmu daná ikonoborcům úplná, tato mezera byla zaplněna nikoliv v teologických dílech následujícího období, nýbrž samotnými ikonami a ještě více rozvojem sakrálního umění v Byzanci. Tak byla rozhodnuta otázka podoby, jinak řečeno otázka samotné povahy ikony, když ne principiálně, tak alespoň fakticky.

Ikonoborci tvrdili, že ikona Spasitele je nemožná a bezbožná, protože obě Spasitelovy přirozenosti jsou zároveň nesmíselné a neoddělitelné. Je nemožné zobrazit božskou přirozenost. Zobrazit pouze lidskou přirozenost by znamenalo popřít spolu s Nestoriem nerozdělitelnost obou přirozeností, což by nadto znamenalo považovat lidský obraz za obraz Bohočlověka. Pokud jde o zobrazení Kristova lidství, tak tvrdit, že jím bylo zobrazeno Kristovo božství, by znamenalo upadnout do monofyzitismu, jenž popírá nesmíšenost obou přirozeností. Obránci ikon připomínali, že se Bůh stal člověkem, což Jej dovoluje zobrazit, avšak odvolávat se na jejich argumenty, tj. znázorňovat pouze Kristovu lidskou přirozenost, to by víceméně odpovídalo zobrazením Spasitele ve starokřesťanském a předikonoboreckém umění, nikoliv však byzantským ikonám pozdějších staletí, na něž lze aplikovat slova otce Sergeje Bulgakova: „Ikona Krista je jeden obraz Boha a člověka v Bohočlověka“ (Ikona a uctívání ikony, Paříž 1931, str. 135).

Ikonoborci ještě namítali, že zobrazení Matky Boží a svatých nezbytně vypodobňuje jejich pozemský vzhled a jejich pozemskou existenci a nikoliv jejich nebeskou slávu. Tyto námítky byly také vyvráceny ani ne tak teo-

logy VIII. století, jako uměním následujících století, jež skrže ikonu pokračovalo v zobrazování každé svatosti, ať už jde o osobu nebo o událost, ve slávě, která jí náleží.

Odmítnutí trojrozměrného sochařského vyjádření, stejně tak i vyloučení trojrozměrného prostoru v malbě a reliéfu, a to bez jakéhokoliv druhu intervence církevních autorit, dobře ukazuje, že umění samo splnilo úlohu, kterou mu mlčky světila Církev. Nejedná se pouze o antipatii vůči soše, jež byla u pohanů modlou (na Západě

byla tato antipatie jen přechodná), avšak o instinktivní a velmi jistý výběr prostředků, jež umožňovaly dosáhnout vjemu nemateriálního, což ovšem neznamená netělesného. Řekové dokonale pociťovali rozdíl mezi tělem jako materií a tělem jako Božím stvořením, jako součástí lidské přirozenosti. Tento rozdíl jsme my, dědicové Řeků, již přestali pociťovat, ačkoliv je řecký jazyk přenesl do našich jazyků.

(pokračování)

z francouzštiny přeložil M. Kudla

PLAČÍCÍ PÍSNĚ ROMŮ

Naše lidové písně pro mne byly vždy fascinující a duchovně hluboké. Vyprávějí o dějinné cestě romského národa a doslova pláčou nad utrpením našich předků.

Jsmo putujícím národem a naše pouť trvá již stovky let. Ale stále jsme nedošli místa, kde bychom našli odpočinutí. Z generace na generaci přechází díky našim „moudrým“ vyprávění o tom, že musíme mít pevnou víru a naději v Pána Boha a následovat jeho příklad, když jako vtělený Bohočlověk nenalezl na zemi místa, kde by hlavu složil. Toto utěšování je skutečně požehnané a velkolepé ve své duchovní posile. Snad i proto Romové přijímali jen ponižování od ostatních národů a jestliže chtěli žít v důstojných podmínkách, na které má každý člověk právo, byli nuceni zapírat svůj původ. Zapřít tedy své předky - a tím nejen sami sebe, ale především Boha.

Společnost nechtěla rozumět slovům sv. ap. Pavla, který v listě ke Galatským píše: „...není již více Žid ani Řek.“ (Gal 3,28)

Jiní bratři a sestry tmavé a černé pleti byli mučení a dokonce převáženi v klecích jako divoká zvířata na daleká místa a tam zotročováni. Nebo byli hanobeni ve svých vlastních zemích.

Tyto pravdy a skutečnosti nejsou vůbec dávné a ještě horší je, že toto zlo

prováděli i takzvaní „křesťané“. Vnější pozorně čtení ze sv. Evangelia: „Ne každý, kdož Mi říká: „Pane, Pane, vejde do Království Nebeského; ale ten, kdo činí vůli Otce Mého, Kterýž jest v nebesích. Mnozíž Mi řeknou v onen den: Pane, Pane zdaliž jsme ve jménu Tvém neprorokovali, a ve jménu Tvém zlých duchů nevymítali, a v Tvém jménu divů mnohých nečinili? A tehdyť vyznám jim: nikdy jsem vás neznal; odejděte ode Mne, kteříž činíte nepravost.“

(Mat 7,21-23)

Kvůli nacistickým plánům na vyhlazení nově objeveného poddruhu zvířat, jak nazývali Židy a Romy, se krvavé mučednictví našich prarodičů a rodičů podobalo mučednictví svatých, kteří v podobě nezlomné víry bojovali za pokoření zla, lži a nenávisti. Ubohé děti, ženy a muži byli považováni za škodnou, jež musí být zaslápnuta.

Bylo pro mne zdrcující poslouchat vyprávění mé drahé babičky, která válku přežila, neboť pocházela ze smíšené rodiny. Vyprávěla o krutostech nacistických zlořádků a vždy se přitom rozplakala. Srdce se mi svíralo při sledování dokumentů z koncentračních táborů.

Je šokující a nepochopitelné zjišťovat neustále, že ještě jsou lidé, kteří toto peklo

na zemi zlehčují a to jen několik desítek let po skončení II. svět. války. Nebo jsou i tací, kteří se k nacismu hlásí. Je zcela zřejmé, že inteligence takovýchto lidí je takřka nulová a spíše potřebují pomoc. Tito lidé vůbec nechápou o co vlastně jde. Kdyby totiž jen tušili, s čím souhlasí a ke komu se to vlastně hlásí, hrůzou by jim puklo srdce. Zdůrazňuji, že celosvětové odsouzení rasismu nastalo až za několik let po skončení II. světové války. Až po těch hrůzách většina světa pochopila, že jsme si všichni rovni.

Existují ovšem i tajné organizace mající různá propojení a sledující jasné cíle... A právě ty jsou velice nebezpeční.

Dále si musíme otevřeně přiznat, že právě křesťanský svět (až na jednotlivce, většinou svaté) proti rasové segregaci nijak nevystupoval. Až do konce 20. století se církev svým mlčením nepřímou na zločinech nerovnosti mezi národy bílé a tmavé barvy pleti podílela. Nebo se někteří církevní představitelé do tohoto procesu aktivně zapojili. Vzpomeňme na římské papeže Pia XI. a Pia XII., kteří byli věrnými spojenci Hitlera a Mussoliniho. A další katoličtí duchovní na Slovensku, v Chorvatsku atd.

Největší podíl na boji proti rasistickým zločinům a na celosvětové kampani mají protestantští černošští duchovní. Hnutí vzniklo na severu USA a nejznámějším bojovníkem za lidská práva utlačovaných černochů byl pastor Martin Luther King.

Po II. vatikánském koncilu se římskokatolická církev omluvila světu za své pochybení a otevřeně se přihlásila k boji proti rasismu. Dnes jsou její aktivity v tomto směru opravdu význačné.

Nijak aktivně se ještě stále naše pravoslavná církev do těchto záležitostí nezapojuje. Bohužel. Především mám na mysli pravoslavné v Evropě a právě lhotejnost některých národních církví je pro mne zarážející.

Pokud nějaké snahy v této oblasti pracovat u pravoslavných existují, jsou to

jednotlivé případy. Ale právě tito jednotlivci jsou velice důležití. Důležitá je také podpora církevního vedení, ta podpora, jež je u ostatních církví samozřejmá. Možná přístup archiepiskopa pražského a českých zemí, vladyky Kryštofa, by mohl být příkladem pro ostatní pravoslavné episkopy v Evropě.

Chtěl bych ještě upozornit na důležitost práce již zmíněných jednotlivců jedním příkladem. Korunovace olašského krále v Polsku před II. svět. válkou byla práce jednoho pravoslavného kněze. Byla to obrovská morální podpora a také vznešená odvaha dotyčného otce.

Vyzývám každého člověka dobré vůle k morálnímu boji proti každému zpochybnění důstojnosti lidské existence a tím i k zabránění pošpinění obrazu Božího. Zvláště se obracím na naše kněží a všechny duchovní osoby, aby zdůrazňovaly, že všichni jsme dětmi jednoho Otce. Církev je povolána také k tomu, aby tuto pravdu neustále připomínala a svědčila o ní. Posláním kněží je učit, řídit a posvěcovat. Hlásat Kristovu živou pravdu. Žít vírou, nadějí a láskou. Sloužit potřebným a nemocným. A povinností bojovat za důstojnost každého člověka a přinášet mu skrze pokání, víru a dobré skutky Kristovu spásu.

V závěru cítím potřebu upozornit na poslední vývoj stěhování Romů, především do Velké Británie. Jde o největší stěhování po 50 letech života Romů v České republice a na Slovensku. Chci říci, že je to hluboký psychologický problém (viz úvod článku) a projevuje se jím historická zkušenost a strádání romského národa. Snad by bylo dobré věnovat v Hlasu pravoslaví pozornost právě těmto odchodům do zahraničí a říci jasný názor naší církve na celou záležitost. Musíme si totiž uvědomit, že za společnost a její chování bude zodpovídat před Pánem Bohem církev, která ji duchovně vychovala, nebo také ne.

*žalmista David Dudáš,
Romská duchovní mise*

DĚKUJEME TI, SVATÝ MIKULÁŠI...

Stmívá se a nad Vilémovem probleskují zachmuřenou oblohou první hvězdy. V monastýru Zesnutí přesvaté Bohorodice panuje slavnostní atmosféra plná příprav a očekávání. Nejen tváře monašek, ale i všechny místnosti září radostí a čistotou.

Však je také proč. Na pozvání vладыky Simeona přijede zakladatel vilémovského monastýru vладыka Kryštof - arcibiskop pražský a českých zemí...

Monastýr přivítá oba nejvyšší představitele české části naší církve velebnými tóny

monašských zvonů. Vystupují po příkrých schůdcích na věž. Hlavou se mihne vzpomínka na to, jak se mně před několika lety dostalo cti zvonit na počest nezapomenutelného vладыky metropolitě Doroteje. Cítím, že je zde v těchto mimořádných okamžicích s námi...

Přijíždí vладыka Simeon. Začínáme s matkou Ludmilou zvonit. Po srdečném přivítání vyhlížíme vzácného hosta. Přijíždí.

V tom shonu najednou zůstávám na věži sama. Zvoním z celé duše a raduji se

Vладыka Kryštof světlí pro vладыku Simeona „slávský koláč“ v chrámu Zesnutí přesvaté Bohorodice ve Vilémově

z tohoto setkání archijerejů, které jsem si doslova vymodlila. V chrámu doznávají poslední akordy „Ton despotin...“, v té nejhezčí melodii, kterou mne kdysi po svém studijním pobytu v Řecku naučily matky Felicitas, Kateřina a Christofora.

S láskou pohlížím na jejich něžné tváře a oči planoucí velkým duchovním štěstím. Jsou zase doma naše misionářky a vůbec se nezměnily za tu dobu, co jsme se neviděly. Máme si o čem povídat, máme radost ze vzájemného setkání právě tak, jako naši oba vладыkové. Po krátkém pohoštění nás čeká večerní bohoslužba.

6. prosinec 2002 se zapsal mezi významné dny našich církevních dějin.

Vladyka Simeon znovu - tentokrát v chrámu plném poutníků - přivítal vладыku Kryštofa doma, jak opět zdůraznil. Arcibiskup pražský a českých zemí přivezl vilémovskému monastýru vzácný dar: ostatky sv. Mikuláše, které dostal v Bari na naší pouti od vладыky metropolitě Michaila, svého světitele, z konstantinopolského patriarchátu. Při slavnostní svaté liturgii kromě obou vладыků sloužilo 12 duchovních. Zpíval šumperský pěvecký sbor.

Vladyka arcibiskup Kryštof vzpomínal, že tento sbor právě tak citlivě a pěkně zpíval před 15 lety, když se stal biskupem olomoucko-brněnským. Divil se, že sbor vůbec nestárne. Ve své dlouhé působivé promluvě přiblížil svatého Mikuláše věřícím několika zajímavými příhodami ze světcova života. Zdůrazňoval jeho radost z obdarovávání potřebných. Však také lidová tradice dodnes připomíná i nevěřícím jeho štědrost. V těchto místech kázání uvedl vладыka arcibiskup i zajímavou vzpomínku ze svého života : jako chlapec snil o vytvoření nějakého střediska, v němž by chudí a potřební byli obdarovávání chlebem i slovem. Později si na tuto dětskou vizi vzpomněl, když kolem vilémovského chrámu s požehnáním vладыky metropolitě Doroteje začaly pod jeho rukou postupně růst budovy akademie a monastýru.

*Vladyka Kryštof a vладыka Simeon s duchovními
6. 12. 2002 ve Vilémově*

Na všechny shromážděné hluboce zapůsobil i srbský obřad požehnání „slávského“ koláče, kdy oba vладыkové světili koláč a vладыka Kryštof se při tom modlil za příbuzné vладыky Simeona.

Hostiny lásky, která se konala po svaté liturgii, se zúčastnilo tolik hostí, poutníků z Moravy i Čech a zástupců rumunské ambasády s rodinami, že museli být rozděleni do dvou místností. Vladyka Simeon s matkou Alexií a monaškami připravili toto setkání opravdu velkolepě. Ovzduší bylo plné porozumění a křesťanské lásky.

Dávno jsem neviděla vладыku Simeona tak šťastného a spokojeného - doslova omládlého. Pořád si měli co povídat s vладыkou Kryštofem o další spolupráci.

Děkuji Ti, svatý Mikuláši.

Společná svatá liturgie Jeho Přeosvěcenosti Simeona a Jeho Vysokopřeosvěcenosti Kryštofa byla pro mne ten nejkrásnější, dlouho toužebně očekávaný dárek.

Jeden z poutníků

VASILIJ IVANovič ŠURIKOV

autoportrét

В. Шуриковъ

V. I. Šurikov se narodil 12. ledna 1848 v Krasnojarsku. Pocházel ze starého kozáckého rodu. Jeho předkové byli donští kozáci, kteří v 16. století dobývali Sibiř. Na Sibiři také Šurikov prožívá své dětství a jinošská léta. Zde sbíral životní zkušenosti, které se později staly pramenem jeho obrazotvornosti. Dojmy z patriarchálního života vzdálené ruské provincie si Šurikov bere sebou do Petrohradu, kam odchází studovat na výtvornou akademii. Protiklady byly nesmírné. I. V. Šurikov se náhle ocitá v hlavním městě evropského Ruska, kde bylo vše na hony vzdáleno jeho domácím zvyklostem. Svě dojmy vyjádřil ve svém prvním díle „Pohled na památník Petra I. na náměstí senátu ve sv. Petrohradu“. V té době se začíná hlouběji zajímat o lidi a dění tzv. „Petrské doby“. Současně pracuje na akademickém programu studia antických předloh a kreslí kompozice biblických výjevů.

Podle jeho vlastních slov prošel během studií na akademii třemi fázemi dějin. Antika, zvláště starý Egypt. Později jej nahradil zájem o starý Řím, který si podmanil půlku světa a na jehož troskách počalo vzkvétat křesťanství. Tato tři období rovněž zachytil ve svých obrazech. Jeho charakteristické a plastické ztvárnění obrazů svědčí o Šurikovově temperamentu a je naprosto nezaměnitelné. Během svých studií na akademii byl pokrokovou částí profesorského sboru navržen na udělení velké zlaté medaile, která mu měla umožnit tříletý studijní pobyt v zahraničí. Proti tomu ale protestovala konzervativní část sboru, takže ji nakonec neobdržel. Poté přijal nabídku na zhotovení výzdoby moskevského chrámu „Vykoupení“. Tato práce mu zajistila existenční samostatnost.

Po přestěhování do Moskvy začíná další etapa jeho života. Moskva jej

naprosto okouzila. Jak sám vzpomíná, staré hluboké chrámy na něj hluboce zapůsobily. I sám život v Moskvě mu mnohem více připomínal život v Krasnojarsku, kde strávil dětství a mládí. Uvědomil si, jak silný vliv v něm zanechal život na Sibiři a jak nesmírně jej oslovují ruské dějiny, jakož i život prostého ruského lidu.

Šurikov započal svoje dílo v 80. letech 19. století, kdy ruské malířské umění dosáhlo největšího rozkvětu. Jeho dílo je neodmyslitelně spjata s pokrokovými myšlenkami své doby. V této době bohaté na velké talenty Šurikov vyniká svou jedinečností. Jeho tvorba se vyznačuje nevšední cílevědomostí. Velkou část svého tvůrčího úsilí věnuje zobrazení ruské historie a dává se zvláštním smyslem pro životní pravdy nahlednout do doby dávno minulé. Jeho díla hluboce působí na každého pozorovatele svými charakteristickými lidovými prvky, národním citěním a pravdivým zobrazením historické atmosféry.

Šurikov byl vynikajícím znalcem ruských dějin a v minulosti hledal odpověď na plačivě otázky budoucnosti. V zasetí realismu hledá způsob citlivého ztvárnění

„Dobytí Sibiře Jermakem“

„Bojarka Morozova“

dějinných událostí. Vyvinul vlastní symboliku barev, která mu umožnila zachytit psychologii postav jeho obrazů.

Jeho hlavní díla vznikají v rozmezí mezi rokem 1880–1900 a vyjadřují dějinné události své doby a drama ruského lidu. Velmi jej zaujal Petr I., kněžna Olga, ale také Štěpan Razin, Pugačov a mnoho dalších, kteří se stali námětem jeho obrazů. V neposlední řadě se věnoval také církevní tematice. Ve svém prvním velkém díle „Ráno poprav y střelců“ (1881) ztvárnil muže, kteří jsou kvůli zradě vůči carovi odsouzeni k trestu smrti. V okamžiku, kdy si uvědomují, že musí zemřít, je Šurikov zobrazuje jako poloviční mučedníky a jako poloviční oběti svých omylů. Také car ví, že se tato země musí změnit. Toto fatální pojetí dějin je zobrazeno i v dalších dílech.

Jeho snad nejvýznamnějším dílem je obraz „Bojarka Morozova“ (1887), které V. I. Šurikova proslavilo. Se svou myšlenkovou hloubkou a dokonalým uměleckým ztvárněním je řazen mezi mistrovská díla historického malířství nejen v Rusku, ale i v celosvětovém měřítku. Osud bojarky Morozové nás přivádí do předpetské doby, kdy dochází ke štěpení víry, dochází ke srážkám starověrců, kteří protestují

proti novotám, jež v církvi prosazuje car Alexej Michajlovič a ve kterých později pokračuje jeho syn Petr I. Bojarka Morozova byla nebojácnou zastánkyní staré víry, „staroobratci“, a neváhala vyzvat lid k neposlušnosti proti samotnému patriarchovi a carovi, který ji později dal prohlásit za heretičku. V listopadu r. 1672 byla Morozova, její sestra a kněžna Urusová

uvězněny v Moskvě. Bojarka Morozova byla velmi váženou osobou a příbuznou samotného cara. Z obavy z lidových nepokojů byla později v krátkém procesu odsouzena a uvězněna v podzemním vězení ve městě Borovsk. V roce 1675 zde zemřela.

Jeho posledním významným dílem je obraz „Návštěva carské dcery v monastýru“ (1912). Carské dcery věnovaly velké dary monastýrům na udržování budov i na výzdobu. Šurikov se zde mj. zabývá postavením žen ve staroruské společnosti.

Šurikov také navštívil Španělsko, Itálii, kde vytvořil další svá díla. Na sklonku svého života pobývá na Krymu. Je fascinován krásou krajiny a životem prostého lidu. V březnu 1916 zde umírá.

z němčiny přeložila Anna Havlová

„Ráno poprav y střelců“

Vážený předplatiteli,

věříme že pochopíte potřebu úhrady nákladů Vašeho Hlasu pravoslaví, který do této doby byl zcela prodělečný a církev skutečně nemá prostředky, kterými by mohla časopis dotovat.

Po zaslání závazné přihlášky bude předplatiteli přiděleno nové identifikační číslo pro styk s administrací a zaslána poštovní poukázka.

Upozorňujeme, že nadále není Hlas pravoslaví zasílán prostřednictvím některé doručovací agentury (např. PNS) pro značné náklady, které nesla církev.

Objednávku zašlete na adresu Pravoslavné církve v českých zemích, P. O. Box: 655, 111 21 Praha 1, do 7. února 2003

Pravoslavná církev v českých zemích

Objednávka Hlasu pravoslaví na rok 2003

Závazně se přihlašuji k odběru Hlasu pravoslaví na rok 2003 a prohlašuji, že do 28. února 2003 zaplatím za uvedený ročník předplatné

- a) 1x ročník   180 Kč   *) a poštovné 120 Kč celkem 300 Kč
- b) ..... výtisků ročníku   .....   *) a poštovné do zasílaných 4 výtisků 144 Kč
a poštovné do zasílaných 10 výtisků 168 Kč

*) nehodící se škrtněte

Přesná adresa k doručování:

Podpis (razítko) objednatele

Vydává Pravoslavná církev v Českých zemích, P. O. Box 655, CZ-111 21 Praha 1.
Hlavní redaktor: Dr. Čestmír Kráčmar, Soukenická 10, 110 00 Praha 1. Technický redaktor: Boris Havel.
Redakce si vyhrazuje práva na případné úpravy, či krácení zaslaných příspěvků.
Uzávěrka každého čísla je 10. den předcházejícího měsíce. Vychází druhý týden v měsíci.
Litografie Lokša PrePress Rakovník, tisk Tuček tiskárna Rakovník.
Rozšiřuje PNS. Jedno číslo Kč 16,-, pro předplatitele u distribučního střediska v Praze Kč 15,-.
Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p.,
Odštepny závod Praha č. j. nov 5434/95 ze dne 8. 11. 1995.